

PRITARTA
Druskininkų savivaldybės tarybos
2015 m. rugsėjo 30 d. sprendimu Nr.T1-108

PATVIRTINTA
Druskininkų lopšelio – darželio „Bitutė“
direktoriaus 2015 m. gegužės 29 d.
įsakymu Nr. V-12a

DRUSKININKŲ LOPŠELIO- DARŽELIO „BITUTĖ" IKIMOKYKLINIO UGDYMO PROGRAMA „LAIMINGOS VAIKYSTĖS LINK“

L BENDROSIOS NUOSTATOS

Švietimo teikėjas -Druskininkų lopšelis - darželis „Bitutė".
Teisinė forma - Druskininkų savivaldybės biudžetinė įstaiga.
Grupė - neformaliojo švietimo mokykla.
Tipas: lopšelis - darželis.
Adresas: Ateities g. 22 LT - 66313 Druskininkai.

Vaikai ir jų poreikiai

Lopšelis-darželis „Bitutė" yra bendros paskirties ikimokyklinė įstaiga, kurioje veikia ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės, jas lanko 1 - 6 metų amžiaus vaikai. Ugdymas orientuotas į vaiko amžiaus tarpsnius, augančių vaikų gebėjimus, kiekvieno vaiko individualius, specialiuosius poreikius. Įstaigoje ugdomi atvykusių gyventi ir dirbti į Lietuvą užsieniečių, dvikalbių ir daugiakalbių šeimų vaikai, socialinės atskirties aplinkoje augantys ir negalią turintys vaikai.

Kiekvienam vaikui labai svarbu patenkinti savo fiziologinius poreikius, tuomet jis jaučiasi saugus, mylimas, atsiranda noras išreikšti save. Ikimokyklinio amžiaus vaikai save išreiškia žaisdami, todėl pagrindinė jų veikla darželyje – žaidimas. Įstaigoje sudarome galimybę rinktis žaidimą pagal poreikius ir interesus.

Šiuo metu labai svarbu ugdyti žmogiškąsias vertybes, nes jos bei gyvenimo būdas ir nuostatos susiformuoja jau ankstyvajame amžiuje.

Fiziniai, psichiniai ir socialiniai vaikų poreikiai tenkinami per vaiko veiklos sritis ir ugdytinas kompetencijas. Vaikai, turintys specialiųjų poreikių, integruojami į bendrąsias grupes, jiems teikiama logopedo, specialiojo pedagogo ir judesio korekcijos pedagogo pagalba.

Pedagogai ir kiti specialistai

Vaikus ugdo kūrybiški, kvalifikuoti pedagogai, turintys didelį pedagoginį stažą ir specialųjį arba aukštąjį išsilavinimą. Įstaigoje dirba logopedas, judesio korekcijos pedagogas ir specialusis pedagogas. Pedagogų kompetencija, gebėjimai ir žinios laiduoja kokybišką vaiko ugdymą. Pedagogai ir pagalbinis personalas rūpinasi ugdytinių sveikata ir saugumu, užtikrina programos vykdymo efektyvumą, bendrauja ir bendradarbiauja su tėvais, skatina ir puoselėja visas vaiko galias.

Didelį dėmesį pedagogai skiria naujai atvykstančių ir priešmokyklinio amžiaus vaikų perėjimo iš darželio į mokyklą adaptacijai, būtiniausių žinių perteikimui ir pasiekimų vertinimui.

Įstaigos ir regiono savitumas

Lopšelis - darželis įsikūręs Kalviškių mikrorajone, kuriame gyvena daug jaunų šeimų ir jų atžaloms patogiu lankyti mūsų įstaigą. Šalia įstaigos yra „Saulės" pagrindinė mokykla, tai sukuria prielaidas betarpiškam bendradarbiavimui dalijantis gerąja patirtimi su kolegomis ir analizuojant ugdymo proceso tęstinumą.

Su ugdytiniais lankome žymias mūsų miesto ir apylinkių vietas: vaikštinėjame Lietuvos upių tėvo - Nemuno pakrantėmis, grožimės srauniais Ratnyčėlės ir Melnyčėlės upeliais, Druskonio ežeru, lankomės garsaus dailininko ir kompozitorius M. K. Čiurlionio muziejuje ir prie paminklo. Vaikų dailės galerijoje, Vandens, Karolio Dineikos, Grūto parkuose, keliaujame „Saulės taku" iki "Girios aido" vykstame į Švendubrės kaimą palaipioti ant Vėlnio akmens, nuo aukšto kalno stebime Raigardo slėnio platybes. Pušynai, gaivus oras, kadagių kvapas taip ir vilioja į gamtą visais metų laikais, ir kviečia susipažinti su augmenija, gyvūnija, grybais, uogomis, klausytis paukščių čiulbėjimo.

Lopšelyje - darželyje veikia ankstyvojo, ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo grupės, kurias lanko vaikai nuo 1 metų iki 6 metų. Tėvų pageidavimu, teikiamos papildomos paslaugos: veikia pailginto darbo laiko grupė, papildomojo ugdymo būreliai, teikiama pagalba specialiųjų poreikių vaikams. Dalyvaujame tarptautiniuose projektuose bei respublikiniuose konkursuose.

Saugome ir stipriname vaiko sveikatą. Visose lopšelio-darželio grupėse yra atskiri miegamieji, stipri materialinė bazė judriosios veiklos optimizavimui, kūrybinei raiškai. Įstaigoje yra erdvi sporto ir aktų salė.

Ugdymo proceso metu didelį dėmesį skiriame etnokultūrinei kryptiai; perteikiame vaikams bendruomenės istorinius, kultūrinius ir socialinius ypatumus, dainuojame dzūkų liaudies dainas, lankomės senose dzūkų sodybose, susipažįstame su dzūkų papročiais, klausomės senovinės dzūkų kalbos, puoselėjame dzūkų krašto tarmę, tautodailę, tautosaką, darbų tradicijas, švenčiame kalendorines ir valstybines šventes.

Programa parengta vadovaujantis valstybine programa „Vėrinėlis" ir metodinėmis rekomendacijomis ikimokyklinio amžiaus ugdymo programai rengti bei ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašu.

Tėvų (globėjų) ir vietos bendruomenės poreikiai

Įstaigos paskirtis - padėti šeimai ugdyti vaiką, tenkinti tėvų poreikius ir lūkesčius. Siekdami šio tikslo, tampriai bendraujame ir bendradarbiaujame su šeima.

Susipažįstame su įstaigą lankančio vaiko šeima, įvertiname kokią patirtį vaikas atsineša į ugdymo instituciją iš namų.

Renkame informaciją apie emocinę, socialinę ir kultūrinę vaiko aplinką, numatome vaiko ugdymo darną garantuojančias sąlygas.

Įstaigą lanko vaikai gyvenantys artimiausiose Kalviškių mikrorajono gatvėse; Ateities, Liškiavos, Merkinės, Šiltnamių, Neravų. Dauguma tėvų pageidauja, kad įstaigoje būtų užtikrinta vaiko fizinė ir psichinė sveikata, gera mityba, o tik po to judėjimo, pažinimo, bendravimo poreikiai. Tėvams pageidaujant, įstaigoje vyksta papildomi užsiėmimai.

Teikiame papildomas paslaugas, atliepiančias vaikų ir tėvų poreikius, interesus ir galimybes: informuojame ir konsultuojame, pagal kompetencijas atliekame specialiųjų poreikių vertinimą, kuriame ir įgyvendiname individualias vaikų ugdymo programas. Vykdomė tėvų švietimą ugdymo, mitybos, sveikatos ir kitais klausimais.

Mūsų ugdymo įstaigos tipas, struktūra, teikiamos paslaugos ir pasirinkta kryptis tenkina tėvų ir ugdytinių poreikius.

Požiūris į vaiką ir jo ugdymą

Programoje derinamos trys pagrindinės ikimokyklinio ugdymo kryptys: Asmenybės sklaidą skatinantis ugdymas - ugdytojai išmano vaiko vystymosi dėsningumus, parenka adekvačias ugdymo priemones ir veiklą leidžiančią visiems priimtiniu būdu plėsti patirties kaupimą.

Progresyvistinis ugdymas - skirtingų išmokimo galimybių, skirtingų socialinių sluoksnių, etninės priklausomybės bei rasės ugdytiniai turi vienodas galimybes vystytis pagal jų gebėjimus ir polinkius.

Klasikinis humanizmas - ugdymo aplinkoje vyrauja džiugi atmosfera, tolerancija, siekis padėti vienas kitam, geri ryšiai su tėvais ir socialine aplinka. Įstaiga yra atvira visuomenei.

Vaiko gerovės valstybės politikos koncepcijos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Seimo 2003 metų gegužės 20 dienos nutarimu Nr.IX - 1569 (Žin.,2003, Nr. 52-2316) bendrosiose nuostatose teigiama, kad „vaikas turi jaustis visaverte asmenybe, kad ir kokio amžiaus būtų, plėtoti savo socialinius tarpasmeninius santykius ir pasitikėjimą" (p.7).

Programoje numatytų tikslų ir uždavinių įgyvendinimas sudaro galimybes ugdyti savarankišką aktyvią ir kūrybingą asmenybę.

Ikimokyklinio ugdymo programa peržiūrima ir koreguojama esant poreikiui.

II. IKIMOKYKLINIO UGDYMO PRINCIPAI

Prieinamumo principas — ugdymo turinys atitinka ikimokyklinio amžiaus vaiko psichofizines galimybes, jo pažinimo ir raiškos būdus, bendravimo ir elgesio modelius bei emocijų pasaulį.

Tautiškumo principas - ugdymo turinys orientuotas į vaiko etninio ugdymo poreikių tenkinimą. Ugdymo turinyje atskleidžiamas žmogaus ryšys su gamta ir laiko ritmais, papročiais ir tradicijomis.

Individualumo principas - ugdymo turinys sudarytas atsižvelgiant į individualias vaiko savybes, patirtį. Suteikiama veiklos pasirinkimo laisvė.

Tęstinumo principas - ugdymo turinys orientuotas į vaiko patirtį įgytą šeimoje, vaikų amžių, priešmokyklinio ugdymo tikslus ir uždavinius.

III. UGDYMO TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

Tikslas

Atsižvelgiant į pažangiausias mokslo ir visuomenės raidos teorijas, kurti sąlygas, padedančias vaikui tenkinti prigimtinius, kultūros, taip pat ir etninės, socialinius, pažintinius poreikius.

Uždaviniai

1. Garantuoti vaikui saugius ir kūrybiškus ikimokyklinius metus. Gerbti vaiko žaidimą.
2. Saugoti ir stiprinti vaiko psichinę ir fizinę sveikatą, garantuoti jo saugumą, padėti adaptuotis ugdymosi aplinkoje.
3. Skatinti veikti, bendrauti su bendraamžiais ir suaugusiais, plėsti socialinę, kultūrinę, emocinę patirtį.
4. Ugdyti vaiko kūrybiškumą, skatinti atskleisti save įvairiomis saviraiškos priemonėmis ir būdais.
5. Padėti pažinti aplinkinį pasaulį, domėtis jį supančia gamta, ją saugoti ir puoselėti. Ugdyti atsakomybę už jos išsaugojimą ateities kartoms.

IV. TURINYS, METODAI IR PRIEMONĖS

Pažintinė tiriamoji veikla

Vertybinės nuostatos.

Siekti save pažinti, teigiamai vertinti save ir savo gebėjimus, tikėti sėkme.

Jausti pagarbą šeimai, šalia esantiems žmonėms, pažinti bendruomenės gyvenimą, laikytis tradicijų ir papročių.

Tyrinėti ir pažinti supančią aplinką, matyti savitą jos grožį ir pačiam stengtis jį kurti. Pasijusti gamtos dalimi, jausti pagarbą gyvybės įvairovei.

Vaiko veikla	Ugdytinos	Vaiko veiksmena
		1 -3 metai
Savojo "Aš" suvokimas ir vertinimas.	Domisi savimi.	Turi savo išorės vaizdinius – atpažįsta save neseniai darytose nuotraukose, savo atvaizdą veidrodyje, pavadina penkias – šešias kūno dalis. Žino savo vardą, atsiliepia pašauktas, pasako, kas jis (ji) berniukas ar mergaitė. Reiškia emocijas: jaučiasi vienišas, liūdi, juokiasi, verkia.
	Suvokia kai kurių daiktų paskirtį.	Prieina prie žaislų ar daiktų, juos pasiima ir žaidžia. Pratinamas gali padėti vieną kitą daiktą į vietą. Nori veikti savarankiškai ir tikisi suaugusiojo palaikymo, pagyrimo. Atskiria savo asmeninius daiktus. Žino savo vietą prie stalo, savo lovytę, rankšluostį. Atlieka nesudėtingus veiksmus: valgo, pristumia kėdutę, bando rengtis, mėgina apsiauti, užsisiegti sagas. Pratinasi suvokti vandens paskirtį - vandeniui prausiamasi, vanduo gali būti šaltas, šiltas. Saulutė šviečia - šilta. Lietus lyja - šlapia.
	Pradedą suprasti sąvoką "šeima".	Akivaizdžiai parodo prierašumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo. Pažįsta savo šeimą ir jos narius, juos pavadina: "Mama, tėtis, sesė, brolis, močiutė, senelis". Žino jų vardus, atpažįsta iš daugelio kitų. Juos pašaukia vardu.
	Pradedą ieškoti ryšio su bendraamžiais ir suaugusiais.	Žino ir pasako draugų vardus. Mimika, kalba, šypsena išreiškia norą bendrauti. Žaidžia šalia kitų, žaidžia su vienu ar dviem draugais, dalijasi žaislais. Mėgdžioja suaugusiojo veiksmus, kalbą, elgesį. Priminus pasisveikina, atsisveikina, vartoja mandagumo žodžius: ačiū, prašau, atsiprašau.
"Aš ir kiti daiktai".	Domisi artima aplinka, naudoja simbolius, ženklus ir žodžius kai kuriems veiksams nusakyti.	Stebi daiktus ir reiškinius grupėje, darželio aplinkoje ir už jo ribų. Skiria kai kurių daiktų sudedamąsias dalis - mašinos ratas, vairas. Žino kai kurių daiktų paskirtį ir jais naudojasi (šukos, šaukštas). Varto knygeles, klausosi auklėtojos, tėvų ir draugų pasakojimų, žiūrinėja paveikslėlius, žaidžia didaktinius žaidimus, kurių metu atpažįsta ir pavadina daiktus. Žaidžia vaizduotės žaidimus: kaladėlės – tai sunkvežimis, didelė kaladė – autobusas, dėžė – namas.

	Suvokia daikto kiekį, spalvą, formą, dydį.	Supranta, ką reiškia vienas, du, trys, parodo pirštukais, kiek turi metukų. Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Suranda tokios pat spalvos (raudonos, mėlynos, geltonos, žalios). Rikiuoja daiktus į vieną eilę. Supranta vis daugiau žodžių, kuriais nusakoma daikto forma, dydis, spalva, judėjimas aplinkoje: paimti didelį, nueiti iki lango, pažiūrėti į viršų.
	Bando suvokti erdvinius santykius.	Domisi aplinka, sutelkia dėmesį į arti esančius daiktus, orientuojasi savo grupės, darželio aplinkoje. Suvokia pagrindinius erdvinius ryšius: žino grupės patalpų išdėstymą, daiktų išsidėstymą erdvėje. Supranta ir atlieka veiksmus, nurodomus prielinksniais: „uždėk rankas ant galvos“, „atsisėsk šalia“, „atnešk šuniuką“. Plėtoja erdvinę vaizduotę: kaladėles dėlioja vieną šalia kitos, vieną ant kitos, vieną po kita (vaiko rankos erdvėje juda įvairiomis kryptimis).
	Turi supratimą apie gyvūnus ir augalus.	Atpažįsta ir pavadina vis daugiau artimiausioje aplinkoje esančių augalų ir gyvūnų, daiktų, jais domisi. Dalyvauja juos prižiūrint. Parodo prašomą gyvūną paveikslėlyje, pavadina jo kūno dalis. Pamėgdžioja gyvūnų ir paukščių balsus ir judesius, pavadina kai kuriuos iš jų. Nusako jų veiksmus: „skraido, bėgioja, plaukia“. Gėrisi gėlėmis, jas uosto, glosto. Pažįsta kai kurias daržoves, jas parodo: morką, kopūstą, agurką, pomidorą, taria jų pavadinimus. Įvardina vaisius: obuolys, apelsinas, kriaušė.
Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veikseną 3 - 6 metai
Savęs suvokimas ir vertinimas "Kas aš?".	Teigiamas požiūris į save.	Nori būti gerbiamas ir pripažintas, laukia teigiamo suaugusiųjų įvertinimo. Pasako, kas jis yra – berniukas ar mergaitė, atskiria berniukus nuo mergaičių, pavadina kūno dalis. Didžiuojasi tuo, ką turi ir ką gali daryti. Tikisi, kad juo besirūpinantys suaugusieji ir kiti vaikai, jį mėgsta ir priima. Žino ir geba pasakyti, ko nori, kuo domisi, ką mėgsta. Iš artimųjų tikisi meilės, dėmesio ir supratimo, jautriai reaguoja į pagyrimą ir skriaudą. Jaučia meilę, švelnumą artimiems žmonėms: tėvams, broliams, seserims, seneliams, rūpinasi jais, užjaučia, paguodžia, atsiprašo, padeda. Mato ir supranta grožį jį supančioje aplinkoje.
	Save suvokia kaip unikalią asmenybę.	Pasako savo, kitų vaikų, suaugusiųjų vardus, supranta, kad vardą turi ir gyvūnai, ir augalai. Žino jam priklausančius daiktus, atpažįsta savo ir draugų drabužius, žaislus. Žino, kokius drabužius nešioja berniukai, kokius – mergaitės. Jaučia skirtumą tarp savo, draugo ir darželio grupės daiktų, juos saugo, tausoja. Pažįsta ir valdo savo kūno dalis, supranta, kad jos reikalingos judėjimui. Nusako savo vidaus būseną: „man liūdna“, „man linksma“.

	Geba būti savarankišku ir atsakingu.	Savarankiškai plaunasi rankas, veidą, valo dantis, apsirengia ir nusirengia, valgo, atskirais atvejais kreipiasi pagalbos į suaugusiuosius. Tvarko savo daiktus, padeda kitiems, laikosi tam tikrų taisyklių. Pats pasirenka draugus, priima draugų siūlomas idėjas, supranta, kad elgesys gali būti tinkamas ir netinkamas.
Aš ir kiti žmonės.	Gerbia ir vertina šeimą, supranta jos svarbą.	Suvokia šeimą kaip kartu gyvenančius žmones, žino, kad tarp šeimos narių yra saugus ir mylimas, reiškia savo jausmus, patenkina asmeninius poreikius, gauna maisto, rūbų, žaislų, drauge švenčia šeimos šventes, gauna dovanas. Supranta, kad šeimoje rūpinamasi vienas kitu, galima pasitikėti, kai reikalinga pagalba. Tikrina suaugusiojo išsakytas leistino elgesio ribas: atsiklausia, derasi, pasako, kaip pasielgė kitas, ir laukia komentarų. Piešia šeimos narių portretus, vaidina šeimynines situacijas. Domisi suaugusiųjų gyvenimu: seka jų pavyzdžiu, mokosi iš jų, prašo patarti, paaiškinti, kreipiasi pagalbos iš tikus nesėkmei ir sunkumams. Palankiai priima kitų draugiškumo ir meilės ženklus. Skatinamas dažniausiai laikosi šeimos bei grupės gyvenimui įprastos tvarkos ir susitarimų.
	Supranta sąvokas: draugas ir draugystė.	Žino ir apibūdina savo draugus: pasako vardą, nusako išvaizdą, lytį, pomėgius, panašumus ir skirtumus, amžių. Žino, kaip susidraugauti ir stiprinti draugystę: šypsosi, pasiūlo pažaisti, dalijasi žaislais, sveikina gimtadienio proga, džiaugiasi draugo sėkme, saugo patikėtą paslaptis. Supranta kito savijautą, ketinimus, skiria kas gerai ir kas blogai, parodo užuojautą, padeda šalia esančiam.
	Supranta sąvoką "bendruomenė", žmonių ryšius joje.	Supranta, kad žmonės dirba skirtingus darbus ir padeda vieni kitiems. Supranta, kad žmonės skiriasi išvaizda. Žino, kad reikia būti atsargiam su nepažįstamais žmonėmis. Lankosi su suaugusiais miesto ar apylinkių svarbiose vietose, artimų žmonių, kaimynų ir kitų bendruomenės narių darbo vietose. Susipažįsta su darbo procesu, darbo įrankiais, sužino naudingų patarimų.
	Suvokia gimtinės prasmę.	Suvokia, kas yra tėvynė, gimtinė, gimtasis miestas, kaimas. Tyrinėja Lietuvos žemėlapi, atpažįsta valstybės simbolius: vėliavą ir herbą. Įvardija kelis žinomus gimtojo miesto objektus. Stebi suaugusiuosius, klausosi jų pasakojamų istorijų. Namuose ir darželyje švenčia kalendorines šventes: Kalėdas, Velykas, Užgavėnes, gandrines, vieversio dieną. Žino jų prasmę.

"Aš," aplinkos daiktai bei reiškiniai.	Suvokia daiktų ir reiškinių įvairovę	Rūšiuoja, klasifikuoja daiktus pagal jų savybes: dydį, formą, spalvą. Supranta apibendrinančius žodžius: žaislai, drabužiai, avalynė, baldai, indai, dalį jų vartoja savo kalboje. Stebi aplinkoje vykstančius reiškinius, aiškinasi jų prasmę: kas darosi lauke, kas vaikšto ar važiuoja gatve, stebi augalus, paukščius ir kitus gyvūnus, orų pokyčius, dienos ir nakties kaitos ženklus, švenčių ženklus (iškeltas vėliavas, pasipuošusį miestą darželį, mokyklą). Žaidžia žaidimus su konstruktoriais, kompiuteriu, senais laikrodžiais, lygintuvais, žibintuvėliais. Iš namų atsineša įvairių medžiagų.
	Geba nustatyti ir apibūdinti daiktų dydį	Grupuoja, klasifikuoja, palygina daiktus pagal dydį, ilgį, aukštį, svorį, plotį.
	Geba įvardinti aplinkos daiktų formas.	Pažįsta pagrindines geometrines figūras. Pastebi aplinkinių daiktų panašumus į geometrines formas ir teisingai įvardija: sviedinys, arbūzas panašus į rutulį, stalo viršus, durys panašios į stačiakampį, nosinė panaši į kvadratą. Grupuoja geometrines figūras pagal spalvą ir formą. Naudodamas įvairių formų figūras žaidžia didaktinius žaidimus.
	Skiria daikto spalvas ir atspalvius.	Skiria pagrindines spalvas, jas suranda aplinkoje ir pavadina.
	Skiria daiktų paviršiaus savybes.	Randa pėdsakus sniege, smėlyje, dažais išteptos plaštakos atspaudus štampuoja, modeliuoja. Nusako daikto paviršiaus savybes: šiltas-šaltas, švelnus-šiurkštus, lygus.
	Geba apibūdinti, lyginti, grupuoti daiktus pagal jų savybes.	Atpažįsta tautinę simboliką. Įvardija ryšius tarp daiktų, reiškinių: diena-naktis, šilta-šalta. Skiria visumos ir dalies santykius-žmogus ir jo veidas.
	Suvokia daikto kiekio ir skaičiaus ryšį	Suskaičiuoja ne tik eilėje, bet ir įvairiai erdvėje išdėliotus daiktus. Vartoja sąvoką „po lygiai“. Supranta ir žino, kaip galima daiktą padalyti į keletą dalių. Vartoja sąvokas „koks“, „kuris“, „kelintas“, „kiek“. Žaisdamas įvairiais daiktais, vartoja sąvokas „vienas“, „daug“, „mažai“.
	Orientuojasi erdvėje.	Piešia lapo viršuje, jo apačioje, dešinėje, kairėje. Pagal dešinės rankos pavyzdį nusistato kūno dalių padėtį, išsiaiškina, kuri kairė, kuri dešinė. Rodo ir pavadina kryptis. Orientuodamasis į savo kūno padėtį, eina pirmyn, atgal, kairėn, dešinėn. Laisvai juda, veikia, tyrinėja supančią erdvę. Nustato savo padėtį tarp aplinkos daiktų.
	Orientuojasi laike.	Įsimena savaitės dienas ir jų nuoseklumą. Skiria metų laikų kaitą pagal pokyčius gamtoje: šiltas-šaltas oras, pagal medžius, augmeniją ir kita.

„Aš ir gamta“. Gyvūnų gyvenimas.	Pažįsta aplinkos gyvūnus, suvokia atsakomybę už jų išsaugojimą.	Su tėvais, auklėtoja ir grupės draugais eina pasivaikščioti į mišką, į pievą, prie Druskonio ežero, prie Nemuno upės, prie Ratnyčėlės ir Melnyčėlės upelių. Stebi laukinius ir naminius gyvūnus, paukščius, susipažįsta su jų gyvenimo sąlygomis ir prisitaikymo prie aplinkos įvairove. Tyrinėja augalus, gyvūnėlius, reiškinius, grožisi gamtos stebuklais. Įspūdžius perkelia į popieriaus lapą. Klausosi skaitinių apie gamtą, susipažįsta su nykstančiais, saugotinais gyvūnais, aiškinasi žmogaus daromą poveikį gamtai (taršą). Pratinasi suvokti gamtos ir žmogaus ryšį, jaučiasi atsakingais už gamtos išsaugojimą. Žaidžia didaktinius žaidimus: žiūri knygeles apie gyvūnus, varto gyvūnų enciklopediją vaikams, atvirukų albumus, nuotraukas, paveikslėlius. Klausosi grožinės literatūros, tautosakos kūrinių, improvizuoja gyvūnų elgseną, pamėgdžioja balsus. Skirsto ir klasifikuoja gyvūnus, gyvenančius skirtingose pasaulio šalyse, žino, kaip jie vadinasi, kuo minta. Nusako, kaip atrodo, lygina su Lietuvoje gyvenančiais gyvūnais. Pasakoja apie savo augintinius, gyvenančius namuose, juos piešia.
	Suvokia gyvūnų gyvybės ratą.	Stebi kai kurių gyvūnų augimą. Sužino apie gyvūnų prisitaikymą prie metų laikų kaitos, jų gyvenimo sąlygas ir būdą įvairias metų laikais.
	Nusako pažįstamų gyvūnų skirtumus ir panašumus.	Supranta, kad visiems reikia oro, vandens ir visi jie juda. Supranta, kad visi skiriasi savo kūnu, judėjimo būdu, skirtingai minta, skiriasi „kalba“.
	Suvokia žmogaus ryšį su gyvūnija.	Klausosi lietuvių liaudies pasakų, eilėraščių, dainelių, patarlių apie gyvūnus, jų būdą, charakterį Supranta ir vertina gyvūnų vaidmenį žmogaus gyvenime, žino, kurie gyvūnai yra naudingi žmogui. Jaučia atsakomybę už savo ir kitų elgesį su gyvūnais.
Augalų gyvenimas.	Pažįsta aplinkos augalus, juos saugo.	Gamtoje stebi ir tyrinėja augalus. Įvairiais metų laikais renka gamtinę medžiagą, augina augalus grupėje, atlieka bandymus ir eksperimentuoja. Klasifikuoja augalų įvairovę.
	Suvokia augalų gyvybės ratą.	Išsiaiškina, kad augalai auga iš sėklų, pumpurų, svogūnėlių.
	Suvokia žmogaus ryšį su augalija.	Klausosi lietuvių liaudies pasakų, eilėraščių, padavimų, dainų, patarlių. Supranta, kurie augalai žmogui yra naudingi.
Negyvosios gamtos reiškiniai ir objektai.	Pažįsta kai kuriuos negyvosios gamtos reiškinius, gerbia ir tausoja žemę, kurioje gyvena.	Tyrinėja vandens ir smėlio savybes. Tyrinėja, aiškinasi vandens svarbą žmogui, gyvūnams ir augalams. Tyrinėja dirvožemio, šviesos ir tamsos poveikį augalams. Stebi oro ir klimato reiškinius įvairiais metų laikais, aiškinasi jų įtaką žmogui, gyvūnijai ir augmenijai. Stebi dangaus šviesulius, pažįsta saulę, mėnulį. Klausosi dainų, pasakojimų, mitų apie gamtos reiškinius bei dangaus šviesulius.

Judėjimas Vertybinių nuostatų

Saugoti ir stiprinti savo sveikatą: įgyti elementarių žinių apie save, lavinti visas kūno galias, didinti organizmo fizinį pajėgumą, tenkinant poreikį judėti, stengtis būti stipriam, ištvėringam, valingam ir drąsiam.

Nusiteikti bendrauti ir bendradarbiauti, kontroliuoti savo emocijas, jausti šalia esantį, būti sąžiningam, draugiškam, nuoširdžiam ir atsakingam.

Vaiko veikla	Ugdytinios	Vaiko veiksmas
		1 - 3 metai
Socialiniai įgūdžiai.	Įgijęs savisaugos pradmenis.	Pratinasi prašyti pagalbos, reaguoti į suaugusiojo perspėjimus kaip saugiau elgtis aplinkoje.
Psichologiniai įgūdžiai.	Įgijęs savęs suvokimo ir bendravimo įgūdžių pradmenis.	Pasitiki savimi ir savo jėgomis, eidamas ir bėgdamas pratinasi nesusidurti su draugais. Supranta, kaip susidraugauti su nepažįstamais vaikais. Supranta, kad yra berniukai ir mergaitės, kad žmonės skiriasi savo išvaizda.
Kultūriniai higieniniai įgūdžiai.	Įgijęs savitvarkos įgūdžių pradmenis. Geba susitvarkyti.	Padedant auklėtojai, nusirengia ir apsirengia, bando praustis, nusišluostyti veidą, rankas. Savarankiškai valgo ir geria. Pradedama naudoti stalo įrankius. Pasako, ko nori ir ko nenori valgyti. Pats nueina į tualetą, suaugusiojo padedamas susitvarko.
	Įgijęs kultūringo elgesio pradmenis, geba būti mandagus.	Savarankiškai arba paragintas suaugusiojo pasisveikina ir atsisveikina. Žino ir tinkamai pritaiko mandagumo žodelius: prašau, ačiū, atsiprašau. Žino, kad negalima muštis, stumdytis, atimti iš draugų žaislus.
	Įgijęs higieninių įgūdžių pradmenis.	Pratinasi praustis veidą ir rankas grįžus iš kiemo, prieš valgi, po valgio, prieš miegą, po miego. Pratinasi prie įprastos tvarkos ir ritualų: ateidamas iš lauko nusivalo batukus, pažaidęs susitvarko žaisliukus.
Kūno kultūra.	Lavina fizinės kūno galimybes.	Savarankiškai atsistoja, stovi, atsitupia, pasilenkia, eina į priekį, į šoną, atgal, bėga. Eina vorele vienas už kito, pasistiebę ant pirštų galų. Pašoka į viršų, atsispirdamas abiem kojomis.
	Įveikia kliūtis.	Padedamas lipa laiptais aukštyn ir žemyn pristatomuoju žingsniu. Savarankiškai užlipa ir nulipa nuo suolo. Keturpėscias pralenda pro kliūtį. Perlipa ir bando peršokti kliūtį.
	Atlieka nesudėtingus veiksmus su kamuoliais.	Stebi ir mėgina atkartoti suaugusiųjų ir vaikų veiksmus su kamuoliais: ridena, meta, gauda.

Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksmena
		3 - 6 metai
Kūno kultūra	Rūpinasi savo ir kitų sveikatos saugumu.	<p>Pasitiki artimais žmonėmis ir nelaimės atveju kreipiasi į juos pagalbos.</p> <p>Pasiklydęs mieste kreipiasi į suaugusį žmogų arba policijos pareigūną, pasako savo vardą, pavardę, namų adresą, tėvų darbovietę.</p> <p>Žino, kaip elgtis kelyje: neišdykauti, laikytis suaugusiojo rankos, nebėgti į važiuojamąjį kelio dalį. Pažįsta svarbiausius kelio ženklus. Žino, kaip pereiti gatvę.</p> <p>Žino kaip reikia saugiai elgtis prie vandens telkinių, gatvėje.</p> <p>Neįsileisti į namus nepažįstamų žmonių, jei esi vienas.</p> <p>Nestumdyti kitų vaikų, kad būtų išvengta sužalojimų.</p> <p>Savarankiškai ar skatinamas saugiai elgiasi namie ir vaikų grupėje.</p> <p>Atsipalaiduoja, nusiramina judrią veiklą kaitaliodamas su ramia.</p> <p>Supranta, kada jaučiasi blogai ir yra pavargęs, pasako apie tai kitiems.</p>
	Turi supratimą apie psichinę emocinę sveikatą.	<p>Suvokia, kad žmonės yra skirtingų lyčių, charakterių, gabumų, skirtingos kūno išvaizdos.</p> <p>Gerai jaučia ir valdo savo kūną, suvokia savijautos skirtumus, kai juda palengva ir iš visų jėgų.</p> <p>Emocinę būseną ir jausmus perteikia kūrybiniu judesiu, šokiu, vaidyba.</p> <p>Save vertina teigiamai, tiki savo jėgomis ir sėkme, ištesa duotą pažadą, moka tvardyti, laikosi susitarimo taisyklių, tvarkos.</p> <p>Nekonfliktuoja, ieško taikių išeičių, susilaiko nuo netinkamų veiksmų.</p> <p>Patekę į bėdą, kreipiasi paramos, priima siūlomą pagalbą.</p>
	Geba saugoti savo sveikatą.	<p>Stengiasi taisyklingai sėdėti, saugoti akis nuo dulkių, netrinti nešvariomis rankomis.</p> <p>Pasako vieną ar kelias priežastis, dėl ko žmonės serga, kas padeda augti sveikiems.</p> <p>Žino, kad sušilus negalima gerti šalto vandens, būti šalia čiaudinčio, nežaisti su degtukais ir ugnimi, neliesti vaistų be suaugusiojo leidimo.</p> <p>Pasirenka patogią padėtį žaisdamas, piešdamas, klausydamas pedagogo skaitomos knygos, valgydamas.</p> <p>Ieško taikių problemos sprendimo būdų.</p>
	Laikosi elementarių higienos įgūdžių ir įpročių.	<p>Prieš valgį ir po valgio, pasinaudojęs tualetu prausiasi rankas muilu, naudojasi rankšluosčiu, valgydamas neskuba, naudojasi stalo įrankiais, gerai sukramto maistą, nevalgo nežinomo maisto, bendrauja prie stalo, nevalgo kito žmogaus nebaigto valgyti maisto, moka naudotis servetėle.</p> <p>Palaiko kūno švarą. Prižiūri avalynę, neplėšo ir netepa drabužių.</p> <p>Palaiko tvarką grupėje ir kieme, nelaužo inventoriaus.</p>
	Suvokia organizmo grūdinimo svarbą.	<p>Laikosi dienos ritmo, atlieka rytinę mankštą išvėdintoje patalpoje. Darželyje miega dienos miegą, būna gryname ore, sportuoja, žaidžia žaidimus, važinėja rogutėmis, pratina organizmą prie nepalankių oro sąlygų, rengiasi pagal metų</p>

		laikus, atsižvelgdamas į oro temperatūrą. Stengiasi laikytis higienos reikalavimų.
	Žino savo kūno galimybes.	Tyrinėja savo kūno judėjimo galimybes: juda skirtingu tempu, juda įvairiomis kryptimis, aiškinasi, kiek kūnas turi dalių ir kaip jas galima judinti, ieško įvairiausių kurios nors kūno dalies judėjimo būdų.
	Geba save išreikšti judesiu.	Judindamas atskiras kūno dalis išreiškia savo pojūčius, rodo įsivaizduojamą veiksmą, improvizuoja pagal muzikos garsus, improvizuoja pagal kūrinėlį.
	Lavina fizinės kūno galimybes.	Lavina pagrindinius kūno judesius, kaitaliodamas tempą eina, bėga, šuoliuoja. Atlieka jėgos ir ištvermės stiprinimo veiksmus: ridena, meta sunkų ir lengvą kamuolį, traukia, meta, ridena iš visos jėgos.
	Geba koordinuoti judesius.	Atlieka koordinuotus judesius rankomis, derina jutimus ir motoriką (akis - ranka - daiktas) gausiai naudodamas įrankius, varijuoja rankų judesius, atlieka manipuliacinius veiksmus (ridena, taiko, mēto). Atlieka koordinuotus judesius kojomis, išlaiko pusiausvyrą, judėdamas erdvėje (eina, bėga su įvairiomis užduotimis), atlieka judesius stovėdamas vietoje, sėdėdamas, gulėdamas. Atlieka judesius, lavinančius viso kūno koordinaciją persikeliant erdvėje: šliaužia, lenda, ropoja, bėga keturpėsčias, laipioja gimnastikos kopėtėlėmis, šokinėja viena koja, abiem kojomis, įsibėgėjus iš vietos.
	Skiria dešinę ir kairę kūno pusę.	Atlieka judesius, lavinančius kairės ir dešinės rankos, kojos pajautimą: meta ir stumia įvairaus sunkumo kamuolius tolyn, spiria įvairaus svorio kamuolius viena ir kita koja, meta smėlio maišelius tolyn, taiko daiktus į taikinį, spiria kamuolį į vartus. Ieško ekstremalių judesių (galynėjasi, traukia virvę, vartosi).
	Geba būti rimties būsenoje.	Atlieka pratimus, kurių metu: klūpo ant abiejų kelių, stovi pasistiebęs ant vienos kojos, kybo ant sienelės, judrią veiklą kaitalioja su fiksuota nejudria būsena.
	Geba save kontroliuoti.	Moka būti šalia kitų ir kartu su kitais, netrukdo kitiems, derina veiksmus. Judriosios veiklos metu geba judėti ir veikti drauge, sutartinai: rikiuojasi voromis, eina ratu eilėmis ir poromis, randa savo vietą eilėje, voroje, susitaria dėl vietos, išretėja kairėn, dešinėn, jaučia atstumą per ištiestas rankas, pratinasi susitarti, paklusti, vadovauti.
	Moka sportinių pratimų ir žaidimų.	Važinėjasi dviratuku, paspirtuku, rogutėmis. Žaidžia kai kuriuos sportinius žaidimus: krepšinį, futbolą.

Žaidimas Vertybinių nuostatų.

Realizuoti visus svarbiausius poreikius: pažintinius, praktinio veikimo, bendravimo, judėjimo. Atskleisti savo galimybes ir gebėjimus.

Domėtis bendruomenės gyvenimu, žmonėmis ir jų veikla, perimti ir puoselėti liaudies žaidimus ir tradicijas. Tenkinti poreikį judėti, įvaldyti judėjimo įgūdžius, lavinti fizinės kūno galias, sąžiningai bendrauti, savo elgseną ir veikseną derinti prie tam tikros tvarkos, nustatytų taisyklių.

Tenkinti įgimtą raiškos ir pažinimo poreikį, savo pomėgius ir gabumus išreikšti kūrybinėse interpretacijose.

Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksmas
		1 - 3 metai
Žaidimai.	Savarankiškai žaidžia sensorinius žaidimus: eksperimentuoja, tyrinėja.	Ridena spalvotus rutuliukus, surenka juos ir sudeda į tokios pačios spalvos dėžes, ant piramidės strypelio mausto įvairių spalvų ir skirtingo dydžio žiedelius, surenka išmėtytas kaladėles. Deda nesudėtingas dėlionės. Tapatina daiktus pagal formą, dydį. Stengiasi rasti reikiamos formos, dydžio, spalvos daiktus.
	Geba žaisti funkcinius žaidimus.	Pats pasirenka daiktus, su jais žaidžia, kartuoja pavykusius veiksmus. Bando apibendrinti: „iškepiau pyragą“, „pagavau žuvį“. Žaidimams naudoja siužetinius žaislus: lėles, kiškiuką, meškiuką, mašinėlę, baldelius, drabužėlius. Suranda ir atneša žaislą. Iš kelių kaladžių, plytų pastato šuniukui būdą, lėlytei kėdutę.
	Betarpiškai bendrauja su artimaisiais.	Veiksmais ir atskirais žodžiais reiškia norus, veda suaugusiųjų prie dominančių daiktų. Pats noriai mokosi iš kitų, su kuriais jaučiasi saugus.
Judrieji žaidimai.	Geba judėti įvairia kryptimi, koordinuoja kūno judesius, orientuojasi erdvėje.	Pralenda pro įtemptą virvę, pereina suoleliu. Atlieka judesius, vaizduodamas siužetą. Bėga keisdamas kryptį, greitį. Užlipa ir nulipa laiptais pakaitiniu žingsniu, laikydamasis suaugusiojo rankos ar turėklų. Nueina tam tikrą nuotolį ir atneša žaislą ar daiktą. Stumdo daiktus, judėdamas įvairiomis kryptimis. Nuolat, ką nors veikia: žaidžia, laisvai juda erdvėje, pats keičia veiklą. Mėgsta žaisti slėpynių. Patikusį veiksmą prašo pakartoti daug kartų.
Siužetiniai vaidmeniniai žaidimai.	Formuojasi žaidybinių patirties pradmenys:	Žaisdami imituoja matytus veiksmus, judesius. Įvairiai intonuodamas kalba apie tai, ką daro. Mėgdžioja šeimos narių kalbą, veiksmus. Stebi aplinką, klausosi literatūrinių kūrinių. Mėgsta išbandyti naujus žaislus, žaidimus, elgtis rizikingai.

Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksmas
		3 - 6 metų
Tradiciniai vaikų žaidimai.	Žaidžia senovinius liaudies žaidimus.	<p>Improvizuoja su draugais: lėlėmis, pirštais ir rankomis, sūpavimu, kykavimu, juokinimu. Žaidžia žaidimus: slėpynes, ieškojimus, spėliones, kaukes, pantomimą.</p> <p>Naudoja: greitakalbes, galvosūkius, mįsles, minkles.</p> <p>Žaidžia žaidimus su užduotimis: atspėk, susiorientuok, priimk sprendimą, išsivaduok.</p> <p>Žaidžia žaidimus su daiktais: sviediniu, vėjo malūnėliu, lanku, virvute.</p> <p>Žaidžia žaidimus raumenų jėgai, kitoms fizinėms ypatybėms pajusti: vikrumo, pusiausvyros, greitumo, ištvermės.</p>
Kūrybiniai žaidimai.	Geba savarankiškai veikti.	<p>Pasiima iš žaislų lentynos žaislą: dėlioja, varto, rakinėja.</p> <p>Atranda netikėtą veiksmo su žaislu ar daiktu rezultatą, (garsą, spalvinį žaismą), tyrinėja naujus, anksčiau nematytus žaislus, bando išsiaiškinti naujus, nežinomus dalykus. Išmoktą žaidimo būdą pritaiko naujam žaislui, naujoms aplinkybėms, bando kitaip panaudoti tą patį žaislą, erdvę, tą patį objektą (namą, garažą) stato, konstruoja kitaip, naujai. Atsargiai elgiasi su žaislais, jiems sulūžus mėgina taisyti, pažaidę padeda į vietą, suranda visas detales, reguliariai valo, laikosi susitarimo dėl žaidimų vietos ir tvarkos taisyklių.</p>
	Savarankiškai kuria žaidimą, planuoja veiklą, pasidalina vaidmenimis.	<p>Sugalvoja ir aptaria žaidimo siužetą, pasiskirsto vaidmenimis, suranda žaidimui erdvę, susikuria žaidybinę daiktinę aplinką. Save sutapatina su suaugusiojo tam tikru vaidmeniu: atkuria suaugusiųjų darbus, jų santykius, kas vyksta tarp šeimos narių, vaikų darželyje, parduotuvėje, artimoje aplinkoje, gatvėje, mieste, kelionėje, ką sužino iš ekrano, pasakojimų, knygų iliustracijų, animacinių filmų siužetų.</p> <p>Supranta suaugusiojo veiksmų esmę ir gestų išraiškumą. Pamėgdžioja pasirinkto vaidmens užimtumą, kasdieninius darbus, įvairius buitinius rūpesčius.</p> <p>Veikdamas siekia nuoseklumo, tvarkingumo, temos vientisumo ir žaidimo išbaigtumo, bei logikos.</p>
	Geba žaisti grupėje.	<p>Žaidžia su bendraamžiais, ieško draugo bendriems žaidimams, patiria džiaugsmą žaisdami ir bendraudami su žaidimo partneriais.</p> <p>Bendruoja, vienas kitam gelbsti žaidžiant, padeda rasti ar pasidaryti reikiamą žaislą, pastumia ar paneša daiktą, vienam ar kitam vaidmeniui rengiasi drabužiais, kartu tvarko žaislus. Su žaidimo partneriais dalinasi džiaugsmu ar nusivylimu.</p> <p>Žaidžia dviese ar didesnėje grupelėje: tariasi dėl žaidimo temos, tikslų, drauge aptaria kaip žais, priima kitų pasiūlymus, gina savo nuomonę, tačiau girdi ir įsiklauso į draugų nuomones, kartu kuria žaidimo sąlygas, taisykles.</p> <p>Dalinasi pažintine informacija, suvokia draugų gestų ir mimikos reikšmes, susitaria dėl sutartinių daiktų, ženklų, siūlo savo pamėgtą žaidimo būdą kontroliuoja savo bendrininkų elgseną.</p>

Žaidimai su taisyklėmis.	Suvokia žaidimo prasmę, tenkina teigiamas emocijas, poreikį judėti.	Didelėmis grupėmis, 15 -20 ir daugiau vaikų, žaidžia vidutinio judrumo paprastus siužetinius žaidimus. Mažomis grupelėmis vaikai žaidžia ypatingo judrumo emocionalių, gaudynių tipo žaidimus, kurių taisyklėse būtina prisilaikyti teritorijos ir signalo. Komandomis žaidžia žaidimus su lenktynių elementais, nesudėtingas estafetes. Komandomis ir individualiai žaidžia judrius, ramius, smagius, įdomius žaidimus su ėjimu, bėgimu, šokinėjimu, sviedinio mėtymu, ridenimu, gaudymu, pralindimu, laipiojimu, šuoliais, šliaužimu, pusiausvyros išlaikymu, su įvairiais daiktais. Kūrybiškai pritaiko įvairių judesių įgūdžius sportiniuose žaidimuose su rutulėmis, su kamuoliu.
	Pripažįsta žaidimo taisykles, jų laikosi.	Įsidėmi, ką reikia daryti, jeigu nesuprato, paprašo pakartoti. Žino, kaip galima judėti, kokius veiksmus atlikti, veikia, elgiasi pagal taisykles. Atlieka suaugusiųjų ir vaikų nurodymus, laikosi nustatytos tvarkos. Taisyklės privalomos visiems žaidimo dalyviams. Žaisdami žaidimus su draugu kontroliuoja, kaip laikomasi taisyklių, gerbia abipusį susitarimą, jo laikosi per visą žaidimą. Abipusiai susitarus geba pakeisti taisykles, sugalvoti naujas, susitarti dėl jų laikymosi.
	Išsiugdę gebėjimai: būti šalia, judėti visomis kryptimis.	Žaidžia vienas, šalia kitų, grupėje, su vadovaujančiu asmeniu, komandomis. Žaidžia iki pabaigos, nepavargsta, jaučia asmeninės ir bendros erdvės ribas, netrukdo kitiems, padeda kitiems net rizikuodamas pralaimėti. Veikia įvairiu greitumu: savo sparta, didinant tempą, kaitaliojant tempą, lenktyniaujant kas pirmesnis. Žaisdamas su įrankiais ir daiktais naudoja jėgą, įveikia pasipriešinimą, siekia geresnių rezultatų, miklina ranką su įvairaus svorio daiktais. Laisvai juda visomis kryptimis panaudodamas sudėtingesnius veiksmus (išsisukinėjimas bėgant), atlieka papildomus veiksmus (peršoka). Laisvai juda visame plote, apibrėžtame rate, vietoje, labai mažame plote, stovint ant vienos kojos, peržengiant daiktus, nešant daiktus rankose.

Komunikacija **Vertybinės nuostatos.**

Tenkinti pagrindinį socialinį poreikį bendrauti, pajusti dvasinį ryšį su kitais žmonėmis siekiant to paties tikslo, geriau pažinti žmones, kaupti informaciją apie aplinkinį pasaulį.

Nusiteikti bendrauti ir bendradarbiauti laikantis bendravimo kultūros taisyklių ir dorovinio elgesio normų.

Gerbti ir puoselėti gyvąjį tarmišką vaikų kalbėjimą, žadinti malonius išgyvenimus kalbant gimtąja kalba, skatinti taisyklingą tarseną.

Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veikseną
		1 - 3 metai
Bendravimas	Emocijų suvokimas, savikontrolė.	Atpažįsta kito vaiko ar suaugusiųjų džiaugsmą, liūdesį, pyktį. Geriau valdo savo emocijų raišką ir veiksmus. Bando laikytis suaugusiųjų prašymų ir susitarimų.
	Pradeda bendrauti.	Akivaizdžiai rodo savo prieraišumą prie juo besirūpinančio suaugusiojo.
	Geba paklausti, domisi.	Kartu klausosi pasakojimų, eilėraščių, lopšinių. Kreipiasi informacijos į suaugusiuosius. Kalba, klausinėja apie daiktus, norėdamas sužinoti daugiau.
Kalba.	Bendrauja su suaugusiais ir bendraamžiais.	Ieško bendraamžių bendrijos, žaidžia bendrus žaidimus, mėgdžioja kitus vaikus, dalijasi žaislais, kviečia žaisti. Pasako savo draugų vardus.
	Klausosi kito kalbos, supranta ją, susikaupia.	Susikaupia stebėdamas daiktus, žiūrėdamas paveikslėlius, pratinasi išgirsti kito kalbą. Atlieka nesudėtingus veiksmus pagal nurodymą.
	Kalba trumpais sakiniais, turtina žodyną, reiškia mintis.	Naudoja garsus, žodelių junginius. Mėgdžioja gyvūnų ir paukščių balsus. Kartuoja suaugusiųjų žodžius, frazes. Taria žodžius, kalba kelių žodžių sakiniais. Prašo, dėkoja, kalba dialogu. Kartu su auklėtoja ar vienas deklamuoja kelių sakinių eilėraštką.
	Domisi knygelėmis.	Noriai varto knygeles, komentuoja paveikslėlius.
Vaiko veikla.	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veikseną
		3-6 metai
Bendravimas.	Komunikacijos priemonės ir jų panaudojimas.	Naudoja kalbą, intonaciją ir nekalbinius signalus, kurie padeda gestais, mimika, šypsena, geriau suvokti apie ką kalbama. Bendrauja su bendraamžiais, siūlo ką nors veikti kartu, pasakoja, apibūdina, svarsto, diskutuoja. Bendrauja su nedidelės, bet svarbios grupelės nariais, demonstruoja savo turimas žinias, savo asmenines savybes (geranoriškumą, sumanumą, kūrybiškumą), dalinasi patirtimi, pažintine informacija, diskutuoja įvairiais klausimais. Intuityviai suvokia meno kūrinių, muzikinių vaizdų komunikacinę prasmę, skaitomo teksto ir iliustracijos ryšį. Supranta sakininės kalbos reikšmę, ja naudojasi bendraudamas. Suvokia, kad kalba leidžia išreikšti savo mintis, jausmus, sudaro galimybę suprasti kitus ir būti suprastam. Žaismingai sieja kalbinę raišką su kitomis raiškos formomis: vaizdu, garsu, forma, judesiu.
	Bendravimo įgūdžiai.	Supranta bendraamžius ir juos išklauso. Susidraugauja, palaiko draugystę, ieško išeičių, kai nesutampa poreikiai ir interesai žaidžiant, mokosi taikiai spręsti konfliktus, ugdomi probleminio mąstymo gebėjimus. Supranta apie pagalbos šeimoje svarbą, bendrauja su šeima, dirba bendrus darbus, geba įvardinti kasdienius bendravimo su suaugusiais sunkumus. Intuityviai pasirenka kasdienius bendravimo būdus, saugius žaislus ir saugias žaidimo vietas. Domisi kitais žmonėmis, juos gerbia laukia jų dėmesio ir pagarbos,

		<p>jaučia suaugusio meilę, prierašumą ir atsako tuo pačiu. Išklauso pasakojimus apie reikšmingus, svarbius dalykus. Pastebi kvietimą ir rodo norą bendrauti (šypsena, žvilgsniu, kalbinamas).</p> <p>Dalyvaudamas bendroje veikloje, siekia bendro tikslo, kiekvieno nario interesus derina su bendrais visų interesais. Optimaliai išnaudoja kiekvieno individo galimybes, sudaro sąlygas kiekvienam kuo geriau atskleisti savo gebėjimus. Bendraudamas skleidžia teigiamas emocijas, dalijasi idėjomis, rodo prierašumą, neperša kategoriškai savo nuomonės, ieško kompromiso ir stengiasi laikytis duoto žodžio. Emocijas reiškia mimikos pagalba: šypsosi, linksmi žiūri, nutaiso piktą grimasą.</p> <p>Supranta ir bendravimui naudoja sakytinės ir rašytinės kalbos reikšmes.</p> <p>Geba naudotis platesnės komunikacijos priemonėmis: kompiuteriu, telefonu, iliustruotomis knygelėmis, kelio ženklais, foto nuotraukomis.</p>
Kalba. Klausymas.	Gebėjimas klausytis, girdėti, išklausti.	<p>Išklauso šalia esančius suaugusius ir vaikus, juos supranta. Klausosi pokalbių, pasakojimo, deklamavimo, skaitymo, greitalbių, priežodžių.</p> <p>Klausosi gyvos muzikos, dainų, lopšinių, žaidimų, įrašų, radijo.</p>
	Kalbos garsų, žodžių, sakinių, tekstų prasmės supratimas.	<p>Klausosi lietuvių liaudies pasakų, dainų, žaidimų, patarlių, priežodžių, liaudiškų palinkėjimų.</p> <p>Jaučia ryškius tarmės ir bendrosios kalbos skirtumus. Aiškinasi sudėtingesnių ar rečiau vartojamų žodžių, sakinių prasmes.</p> <p>Supranta, kad kūrinys turi pradžią, vidurį, pabaigą, kad jame veikia skirtingi veikėjai, kad yra tam tikra veiksmo vieta. Suvokia pokalbio, pasakojimo, skaitomo kūrinio eigą. Reaguoja į kalbos tempą, garsumą, intonaciją. Tariant tėvų, draugų, gyvūnų vardus išgirsta pirmą ir paskutinį žodžio garsą.</p>
Kalbėjimas.	Gebėjimas bendrauti kalba.	<p>Kalba, ką veikia dabar: ką piešia? ką žaidžia? ką daro? Klausinėja, užkalbina, prašo. Pakartoja, pasako kitaip, jeigu kitas nesuprato. Keičia balso toną, tembrą.</p> <p>Kalba su keliais vaikais vienu metu. Pasakoja visai grupei.</p>
	Gimtosios kalbos aiškumas, taisyklingumas, išraiškingumas.	<p>Kalba ką matė, girdėjo, ragavo, suuodė, veikė.</p> <p>Kalba apie išgyvenimus grupėje, namuose, kelionėje, apie elgesio problemas, santykius su aplinkiniais.</p> <p>Kalba apie žaislus, aplinkos daiktus, žmones, gamtos reiškinius, gyvūnus ir augalus.</p> <p>Pasakoja dienos naujienas pagal paveikslus.</p> <p>Komentuoja matytus meno kūrinius, skulptūras.</p> <p>Kartoja dainelių, žaidimų, garsų pamėgdžiojimus, minkles, mįsles, patarles, priežodžius.</p> <p>Taria ilguosius ir trumpuosius balsius, asimiliuotus priebalsius.</p> <p>Skatinamas vartoja daiktavardžių mažybines, malonines formas. Tikslingai vartoja vaikų, suaugusiųjų vardus, pavardes, vietovardžius.</p>

		<p>Nevartoja žargoninių vardų, daiktavardžių su svetimomis priesagomis.</p> <p>Stengiasi taisyklingai vartoti vardininko ir kreipinio šauksmininko linksnius.</p> <p>Geba teisingai vartoti tik vienaskaitą ir daugiskaitą turinčius daiktavardžius.</p>
	<p>Kalbos turpinimas, naudojant grožinę literatūrą ir tautosaką.</p>	<p>Kalbinę raišką, sakinę ir dainuojamąją tautosaką naudoja šnekamojoje kalboje.</p> <p>Perteikia pasakos išgyvenimus, įvykius, patirtus įspūdžius išvykų, ekskursijų, parodėlių, renginių metu.</p> <p>Deklamuoja eilėraščius, atpasakoja neilgus apsakymus, seka ir inscenizuoja girdėtas ir savo kūrybos pasakas, įvairias išgalvotas istorijas. Jas palydi mimika ir gestais.</p>
	<p>Domisi parašytu žodžiu, pavaizduotu simboliu.</p>	<p>Varto knygeles, sugalvoja pavadinimus iliustracijoms, paveikslams.</p> <p>Žymi ir atpažįsta įvairius simbolius grupėje, gatvėje, parduotuvėje.</p> <p>Pratinasi schematiškai atvaizduoti daiktus, patalpas, aiškinasi gatvių planus, juos panaudodamas žaidime. Kuria žemėlapius.</p> <p>Kartu su auklėtoja kuria pasakojimus, juos užrašo, „leidžia knygas“.</p> <p>Didžiosiomis spausdintinėmis raidėmis užrašo savo, mamos, tėvų vardų pirmąją raidę. Žinomas raides, žodžius suranda knygos tekste.</p> <p>Dėlioja korteles su daiktais ir jų pavadinimus užrašytus kortelėse.</p>

Meninė veikla Vertybinės nuostatos.

Jausti estetinius išgyvenimus, tenkinti saviraiškos ir kūrybinius poreikius, plėtoti savęs ir pasaulio pažinimą, ieškoti ryšio su aplinka, gamta, žmonių santykiais.

Perimti lietuvių tautodailės tradicijas, kūrybiškai mąstyti, savo vidinio pasaulio individualumą išreikšti įvairiais raiškos būdais.

Nusiteikti reikšmingus išgyvenimo momentus perkelti į vidinį personažo pasaulį, siekti išgyventi kūrybinio pasitenkinimo, saviraiškos malonumo, aktyvaus žiūrovo jausmą.

Tenkinti individualius estetinius muzikinius poreikius saviraiškai per įvairias muzikavimo rūšis.

Vaiko veikla	Ugdytinios kompetencijos	Vaiko veiksmas
		1 - 3 metai
Dailė. Piešimas.	Geba naudoti piešimo priemonę	Pratinasi taisyklingai laikyti piešimo priemonę. Brėžia linijas: vertikalias, horizontalias, susikertančias. Piešia: taškelius, brūkšnelius, apskritimus.
Tapymas.	Geba naudoti tapybos priemones	Pratinasi taisyklingai naudoti teptuką. Skiria spalvas.
Štampavimas.	Geba naudotis štampavimo priemonėmis.	Geba štampuoti pirštukais, teptuku, išpjautomis formelėmis. Popieriaus lape palieka pirštukų, teptukų ir įvairių formelių pėdsakus.

Aplikavimas.	Susiformavę pirmieji aplikavimo įgūdžiai.	Susiplėšo popieriaus skiautes aplikavimui. Atlieka aplikavimo technikos pirminius elementus: reikiamoje vietoje patepa klijais, uždeda ant lapo ir reikiamoje vietoje prispaudžia.
Lipdymas.	Susiformavę pirmieji lipdymo įgūdžiai.	Tyrinėja plastiliną maigo, volioja. Išgauna iš plastilino įvairias formas.
Muzika.	Geba klausyti, imituoti.	Emocingai klausosi muzikinių kūrinių: lopšinių, liaudies dainelių. Tariamą tekstą imituoja judesiais, lavinančiais kūno koordinaciją.
	Susiformavę pirmieji dainavimo, ratavimo, grojimo įgūdžiai.	Kartu su kitais dainuoja nesudėtingas daineles, imituoja grojimą muzikos instrumentais (smuikeliu, dėdele, fortepijonu). Skambant nesudėtingų kūrinių muzikai, muša ritmą barškučiais, pagaliukais, kaladėlėmis. Žaidžia nesudėtingus muzikinius ratelius: eina susikibę rankomis ratu, dainuoja ir judesiais imituoja tekstą.
Vaiko veikla.	Ugdytinės kompetencijos.	Vaiko veikseną 3 - 6 metai
Dailė. Piešimas.	Geba naudotis piešimo priemonėmis, jaučia linijas.	Eksperimentuoja su didelių matmenų medžiagomis ant didelių popieriaus lapų: medžio anglimi, kreida. Atranda įvairius raiškos būdus skirtingų grafikos priemonių ir medžiagų pagalba. Naudoja mišrią techniką iš pagalbinių medžiagų: pagaliukų, šiaudelių. Piešiniuose naudoja regimosios informacijos vaizdinius, įvairius daiktų, objektų simbolius, žmogaus, gyvūno, paukščio judesius nuotaikai perteikti. Piešia įvairias geometrines, laisvo kontūro formas: plaštakos, pėdos kontūrus, įvairiai juos jungia. Pačių padarytus darbelius puošia ornamentais, taškais, brūkšneliais. Stebi gamtą pavasarį, vasarą, rudenį, žiemą, bando linijomis, dėmėmis išreikšti metų laikus.
Tapymas.	Geba save išreikšti spalva.	Eksperimentuoja ant sauso ar šlapio popieriaus pieštuku, teptuku, guašo dažais arba akvarele. Derina įvairius potėpius ir skirtingą faktūrą: tapybą derina su štapavimu, vaško kreideles su tapytu, tapytą darbelį papildo realiomis medžiagomis. Pažįsta pagrindines spalvas, žino kaip maišyti dvi spalvas, bando išgauti įvairius atspalvius. Spalvomis reiškia literatūrinius, meninius, muzikos kūrinio ar kitokius įspūdžius, nuotaiką: žmogaus, gamtos.
Štampavimas.	Geba panaudoti daiktų paviršiaus savybes.	Štampuoja pagaliuku, trintuku, sagute, bulvės, morkos ar kempinės štampeliais. Eksperimentuoja, randa skirtingos raiškos būdus (ant popieriaus, senos paklodės) guašu, vandeniniais dažais. Pastebi žmonių, gyvūnų, paukščių pėdsakus sniege, smėlyje, patys daro pėdsakus. Grupėje tokius pėdsakus atlieka dažais. Eksperimentuodamas teptuku išgauna naujus išraiškos būdus. Pirstuku, teptuku, štampeliu ar kita priemone štampuoja

		Nesudėtingų formų ornamentus, jais puošia darbelius, štapavimą derina su piešimu, tapymu, aplikavimu. Pratinasi daryti monotipiją.
Lipdymas.	Geba naudotis moliu, plastilinu, modelinu, drėgnu smėliu.	Daro pirštų, plaštakų, pėdos atspaudus molyje. Lipdant iš įvairių medžiagų atranda raiškos būdus: įvairios formos, skirtingi jungimo būdai. Remiantis literatūros, muzikos ir kitų meno kūrinių įspūdziais, lipdo grupinius darbelius, juos papildo įvairiomis medžiagomis: pagaliuku, kartono gabalėliu, riešuto kevalu. Lipdinius puošia išpaudimais, taškeliais.
Konstravimas.	Derindamas įvairias medžiagas ir erdvę, randa naujus raiškos būdus.	Iš medžio, gamtinių medžiagų, įvairios formos dėžių, plastmasės butelių, kitų buitinių atliekų jungiant plastelinu, klijais, daro žmogaus, gyvūnų, paukščio figūras, įvairius statinius. Dirbiniais naudoja įvairias spalvas, faktūras, skirtingą paviršių turinčias medžiagas, suvokia skirtingų spalvų derinio, skirtingos faktūros įtaką dirbinio nuotaikai. Įvairiai kaitalioja formų ir erdvės derinius: dalina erdvę į dalis, keičia atvirą erdvę į uždara, veikia joje.
Gėrėjimasis dailės kūriniais.	Geba gėrėtis dailės kūriniais, muzika, kitais objektais.	Gėrisi dailės kūriniais, kitais objektais, gamta; vartoja svarbiausias dailės sąvokas, turtina žodyną, kalbos taisyklingumą, vaizdingumą. Grožisi viena ar kita linija, spalva, forma, paviršiaus ypatybe, jaučia natūralų medžiagų taurumą (gintaras, oda, medis), artimumą ir reikalingumą, suvokia linijų, spalvų ir formų simbolinę prasmę. Nori pasipuošti, gražiai atrodyti. Keliais žodžiais ar sakiniais pasakoja savo įspūdžius apie matytus renginius, spektaklius, vaidinimus, muzikinius kūrinius, dailės darbus. Pastebi papuoštą aplinką, komentuoja.
Dramatizacija.	Žaidžia vaidmeninius socialinius žaidimus.	Žaidžia laisvai, spontaniškai, bando išreikšti įspūdžius, išgyvenimus, socialinę patirtį. Interpretuoja, kuria, fantazuoja drauge su kitu, savarankiškai kuria siužetą. Mimika, judesiu, kalbos ir muzikos garsais kuo tiksliau atkuria personažo kalbą ir elgesį. Žaidimui naudoja reikalingus daiktus, reikmenis, kostiumus ar jo detales, dekoracijas ir panašiai.
	Žaidžia vaidybinius žaidimus su lėlėmis.	Gamina įvairias pirštines, lazdelines, šešėlių teatro lėles, vaidina, improvizuoja su jomis. Vaidina trumpas sceneles pagal literatūrinius, muzikinius, istorinius, pačių sukurtus siužetus, atranda vaidybai nepritaikytų žaislų, daiktų, piešinių. Žino, kokie veikėjai dalyvavo, kas ir ko siekė, kas atsitiko. Suvokia prasmę, aptaria su draugais.
Vaidybiniai žaidimai su kaukėmis.	Geba įsijausti į personažo vaidmenį.	Išklausę pasaką, trumpus siužetus bei pačių išgalvotus personažus, savarankiškai vaidina mėgstamų herojų vaidmenis, perteikia veikėjų nuotaikas: džiaugsmą, liūdesį. Vaidindami išreiškia veikėjo eseną, judesius, kalbos manierą, būdingus bruožus, improvizuoja tradicines šventes su atitinkamomis kaukėmis. Kartu su pedagogais ir tėveliais gamina tradicines ir

		netradicines kaukes, dekoracijas, parenka reikiama atributika.
Pantomima (plastiški žaidimai).	Geba laisvai improvizuoti. Suvokia pantomimos prasmę.	Naudoja įvairius reikmenis, padedančius atspindėti aplinkybes (ištiesta virvutė - kelias, traukinio bėgiai, upelis). Veikėjas judesiu apibūdina motyvaciją ("aš - saulutė" pamažu leidžiuosi už miško, nes laikas "miegoti", akelės merkiasi). Su pedagogais žaidžia charakterinius pantomimos judesius: skrenda paukšteliai, einu grybauti. Geba savarankiškai kurti žaidimų siužetus: sugalvoja veikėjus, juos įvardija.
	Geba pasakoti istorijas, sekti pasakas, deklamuoti eilėraščius, dainuoti dainas.	Klauso ir jaučia kūrinių skambumą, išraiškos įvairumą. Lavina balso skambumą, taisyklingą ilgųjų ir trumpųjų balsių, priebalsių, priegaidžių tarimą žaidybinėse situacijose. Klausosi gyvai raiškaus sekimo, deklamavimo, dainavimo.
Muzika.	Geba klausytis muzikos.	Susikaupia, įsiklauso ir išgirsta aplinkoje sklindančius muzikinius ir nemuzikinius garsus, juose atpažįsta gamtos garsus, įvairių aplinkos daiktų skleidžiamus garsus, pažįstamų ir nepažįstamų žmonių kalbos tembrą, mėgina juos atkartoti, keliais žodžiais juos apibūdina. Klausos Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzikos mokyklos mokinių gyvos muzikos klavišiais, styginiais ir pučiamaisiais instrumentais, pabendrauja su tikrais muzikantais iš arti, pamato muzikinius instrumentus, juos paliečia. Atpažįsta kai kuriuos instrumentus pagal jų skambėjimą grojant pavieniui, gali pavadinti: pianinas, būgnas, akordeonas, smuikas, žino kaip vadinasi atlikėjas: pianistas, būgnininkas. Klausosi ir atpažįsta autentiškais instrumentais (kanklėmis, birbyne, skudučiais) atliekamą liaudies ir profesionalių kompozitorių muziką. Muzikos klausosi aktyviai judėdamas pagal muzikos pobūdį.
	Geba taisyklingai dainuoti.	Tiksliai, nevaržomai ir išraiškingai dainuoja. Dainuoja lygiai be įtampos, lengvai, energingai. Mėgsta dainuoti balso apšilimo pratimus. Dainuoja, niūniuoja, pamėgdžioja paukščių ir žvėrių balsus, gamtos ir aplinkos garsus. Padainuoja nesudėtingą dainą be akompanimento, su akompanimentu. Valdo artikuliacinį aparatą, taisyklingai kvėpuoja, taria ir artikuliuoja garsus, moka išgauti gražų balsą, gerai intonuoja, jaučia ritmą, taisyklinga kūno laikysena. Tyrinėja balso galimybes dainavimo metu: dainuoja tyliai - garsiai, lėtai - greitai. Dainuoja su instrumentiniu pritarimu, solo ir grupėje. Dainuoja kompozitoriaus sukurtą ar populiarią pramoginę dainą. Perima etninio dainavimo tradicijas, atlieka lietuvių liaudies bei kalendorines (Kalėdų, Užgavėnių, Velykų) dainas.

	<p>Suvokia ritmą. Geba šokti: sklandžiai, išraiškingai, pavieniui, poroje ir grupėje.</p>	<p>Muziką išreiškia judesiu: žaidžia žaidimus, ratelius, šoka liaudies šokius, atlieka pratimus, reaguoja į muzikos skambėjimą. Darniai, išraiškingai ir grakščiai šoka vaikiškus, charakterinius (šokio elementus ar laisvus judesius atlieka personažai-kiškiai, paukšteliai, snaigės), laisvus (vaikų improvizacijos pagal muziką) porinius šokius, kūrybiškai improvizuoja, kuria judesius pagal melodiją, eina pagal muziką, šoka šoniniu, dvigubu ir polkos žingsneliu. Šoka elementarius žaidimus, ratelius, šokius ar jų fragmentus, rodo judesių koordinavimo pradmenis, išlaiko pusiausvyrą, jaučia kryptį, nesusiduria su kitais, reaguoja į tempo, ritmo, nuotaikos pokyčius. Žaidžia muzikinius stalo ir didaktinius žaidimus, pažįsta muzikos instrumentus. Šoka (poroje) sukamuosius ratelius paprastu žingsniu.</p>
	<p>Geba kurti.</p>	<p>Atlieka įvairius ritmikos pratimus: žygiuoja, šokinėja, ploja, trepsi, „miega“, eina, bėga ratu, sukasi į abi puses po vieną ir poromis, savarankiškai sudaro ratą, jį mažina ir didina, eina tvarkingai ir išsisklaido, keičia kryptį, eina atbulomis, sudaro du ratus, šokyje išlaiko visos grupės darną. Išgauna ritmą su įvairiais aplinkos daiktais: kaladėlėmis, barškučiais, šaukštais, lazdelėmis, vaikiškais ritminiais instrumentais, būgneliu, metalofonu, varpeliais. Juda raiškiai, ritmiškai, sudaro ratelį, sustoja poromis, žino, kad mergaitė turi stovėti berniukui iš dešinės. Improvizuotais judesiais perteikia nuotaiką, sumanymus, muziką, vaizdą, žodį. Įspūdžius išreiškia savo žodžiais, piešiniais ar judesiais, pasako, kas patiko ar nepatiko. Groja begarsiais ir garsiniais muzikos instrumentais, įsimena pavadinimus, jų skambesio pobūdį, jaučia tempą. Pritaria ritmiškai savo dainavimui, pedagogo grojimui, groja 2 - 3 garsų melodijas. Groja orkestre melodiją iš kelių besikartojančių garsų, atkartoja ritmą. Elementariomis muzikos išraiškos priemonėmis perteikia muzikinius vaizdus: inscenizuoja daineles, improvizuoja (ploja, trepsi, stuksena). Kuria judesius charakterinei, judriai muzikai. Kuriam tekstams ritmus ir melodijas.</p>

Ugdymo metodai ir priemonės

Vaikai, jų šeimos ir pedagogai telkiami į bendruomenę, skatinama dvasinė parama vienu kitiems, siekiama vaikų ugdymo darželyje ir namuose darnos. Parenkami dirbantiems ir mažiau užimtiems tėvams parankūs demokratiški bendravimo būdai. Tai džiugus, prasmingas, sveiko vaiko gyvenimas darželyje.

Išradingi pedagogai žadina vaikų kūrybiškumą, padeda atsiskleisti jų gabumams, išryškėti individualybei, garantuoja brandumą mokyklai. Ugdymui siūlomos dvasingos, mažesniems ir didesniems įdomios, jų interesus atitinkančios temos, rengiamos kūrybinės raiškos, pramoginės ir kitos savaitės. Grupėse vaikai turi galimybę plėtoti savo žaidimus, dailės, gamtos tyrinėjimų ir kitus sumanymus. Jų veiklą pedagogai praturtina kūrybinėmis idėjomis, skatinančiomis veikti savaip, netikėtai, originaliai. Pedagogų poveikis vaikams dažniausiai netiesioginis, skirtas padėti kiekvienam: gabiam - atsiskleisti, kupinam įspūdžių - save išreikšti, sukaustytam - išsilaisvinti. Jei reikia taikomas vaiką žadinantis, stimuliuojantis ugdymas. Grupės aplinka - tai jaukios, atitinkančios vaikų amžių, specialiai įrengtos veiklos zonos bendravimui, veiklai ir poilsiui. Daug dėmesio skiriama tautos kultūros paveldui.

Šioje programoje dominuoja ir integruoto ugdymo idėjos, kai didžiausias dėmesys skiriamas vaiko pažinimui, jo stebėjimui, ugdymo individualizavimui, rėmimuisi vaiko patirtimi, gebėjimais ir poreikiais. Pedagogai kuria stimuliuojančią, bet nestandartizuotą, panašią į namus aplinką, pripažįstančią ryšio su šeima svarbą. Grupės nėra statiškos - aplinka keičiama, tobulinama taip, kad aktyvintų vaiką, būtų paprasta, natūrali, reali. Įstaigoje kiekvienos grupės aplinka atvira ir specialiųjų poreikių ugdymo vaikams, nes lopšelių - darželių lanko vaikai, turintys kalbos ir kalbėjimo, judesio ir padėties, elgesio ir emocijų bei pažintinės veiklos įvairių sutrikimų. Atsižvelgiant į jų reikmes, į pedagoginės psichologinės tarnybos pateiktas rekomendacijas, į sutrikimų pobūdį ir sunkumą, taikomi individualūs mokymo metodai ir būdai. Specialiųjų poreikių ugdymo vaikai bendraudami su bendraamžiais, dalyvaudami įvairioje grupės veikloje, sėkmingai tobulėja ugdydami įvairias kompetencijas.

Įgyvendinant ikimokyklinio ugdymo (si) programą, naudojami įvairūs ugdymo metodai, kurie padeda atskleisti vaikų gebėjimus, išmokti įveikti sunkumus, tobulinti pasaulio pažinimo būdus; skatina saviraišką, stiprina vaiko vidines galias, pratina kreiptis pagalbos ir padėti kitiems. Išskiriami tokie pagrindiniai ugdymo (si) metodai:

- kūrybiniai - interpretaciniai,
- modeliavimo,
- kūrybinių projektų,
- skatinimo - iniciavimo,
- pagalbos - paramos,
- stebėjimo,
- pavyzdžio,
- aplinkos kūrimo.

Kuriant aplinką, organizuojant veiklą, numatomi bendradarbiavimo su tėvais (globėjais), socialiniais partneriais, vietos bendruomenė būdai. Bendradarbiavimas su socialiniais partneriais suteikia galimybę ugdytis kitose aplinkose. Bendri vaikų su tėvais ilgalaikiai ir trumpalaikiai projektai, sportinės pramogos, darbelių parodos, pažintinės valandėlės, ekskursijos, išvykos, individuali ir grupinė veikla, knygelių skaitymas, individualus darbas su itin gabiais ir specialiųjų poreikių vaikais, bendravimas ir bendradarbiavimas su pedagogais ar kitais specialistais, seminarai tėvams, meninės raiškos valandėlės, kūrybinės raiškos savaitės įtakoja vaikų socializacijos procesus, skatina vaikus tobulinti savo žinias, gebėjimus ir įgūdžius.

Darželio pedagogai savo nuožiūra gali rinktis ir kitus ikimokyklinio ugdymo metodus jeigu jie neprieštaruoja ikimokyklinio ugdymo kryptims, pagrindiniams jos principams, yra informavę tėvus apie taikomo metodo privalumus bei trūkumus ir gavę mokytojų tarybos pritarimą.

V. UGDYMO PASIEKIMAI IR JŲ VERTINIMAS

Norint nustatyti vaiko pasiekimų lygį bei numatyti ugdymo tikslus ir uždavinius, vaiko pasiekimai vertinami pradėjus lankyti įstaigą. Pedagogai nuolat stebi ir fiksuoja vaikų veiklą, elgesį, gebėjimus, poreikius. Vertinama pagal ugdymosi pasiekimų sritis, atitinkančias socialinę, pažinimo, komunikavimo, sveikatos saugojimo ir stiprinimo, meninę, mokėjimo mokyti kompetencijas.

Vaikų pasiekimai vertinami du kartus per metus (rudenį ir pavasarį). Muzikinės srities pasiekimus įvertina meninio ugdymo pedagogas. Ugdytinio kalbą ir socialinę sritį vertina logopedas. Pažintinę, fizinę ir meninę sritis įvertina auklėtojai. Vertinime dalyvauja vaikai, tėvai, įstaigos vadovas.

Pirmą kartą vertinant vaikus, turinčius kalbos ir kalbėjimo sutrikimus, pildomos kalbos vertinimo kortelės, patvirtintos Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. rugpjūčio 9 d. įsakymu Nr.ISAK-1233. Vertinimą vykdo logopedas. Vertinime dalyvauja auklėtojas, tėvai, vaikai.

Mokslo metų pradžioje atliekamas pirminis (atrankinis) vaikų vertinimas. Vaiko gerovės komisijoje, susipažinus su pateiktais pirminio vertinimo duomenimis, šie vaikai siunčiami į pedagoginę psichologinę tarnybą detaliai kompleksiniam vertinimui, specialiojo ugdymo ar švietimo pagalbos skyrimui, išvadų patikslinimui,

Vertindami specialiųjų ugdymosi poreikių turinčius vaikus, vadovaujamos Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašu patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. liepos 8 d. Nr. V-1228 ir mokinio specialiųjų ugdymosi poreikių (išskyrus atsirandančius dėl išskirtinių gabumų) pedagoginiu, psichologiniu, medicininiu ir socialiniu pedagoginiu aspektais įvertinimo ir specialiojo ugdymosi skyrimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2011 m. rugsėjo 30 d. įsakymu Nr. V-1775.

Specialiųjų ugdymosi poreikių vaikų pasiekimų rezultatai aptariami vaiko gerovės komisijos posėdžiuose sausio ir gegužės mėnesiais.

Medžiaga apie darželinuko pasiekimus kaupiama „Vaiko aplanke“. Tai gali būti:

- vaikų darbėlių pavyzdžiai,
- nuotraukos,
- vaiko stebėjimų aprašai,
- vaiko mintys,
- interviu su vaiku,
- specialistų komentarai,
- tėvų pastebėjimai,
- individualios programos,
- vaizdo medžiaga.

Ugdymo pasiekimų vertinimas padės atskleisti vaiko asmeninius ir socialinius gebėjimus; pasirinkti veiklas, užtikrinti tęstinumą bei dermę tarp ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo.

Vaiko individualūs pastebėjimai aptariami su tėvais asmeninių pokalbių metu. Informacija apie vaiko individualius pasiekimus neviešinama. Apibendrinti duomenys aptariami mokytojų tarybos posėdyje.

Pasiekimų vertinimo rezultatai panaudojami planuojant ugdymo turinį, parenkant ugdymo būdus, formas, kuriant palankią aplinką numatytiems ugdymosi rezultatams pasiekti, sudarant individualias programas vaikams bei siekiant įgyvendinti ugdymo programos tikslus ir uždavinius. Pasiekimų vertinimo rezultatai padeda įsivertinti savo darbo kokybę ir siekti efektyvesnių rezultatų, sudarant metinės veiklos programą.

Vertinimo duomenys neviešinami, kaupiami vaiko asmens bylose.

VI. LITERATŪRA

1. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas 2003 m. birželio 17 d. Nr. DC-1630
2. Vaiko gerovės koncepcija. Nr. IX- 1569 (Žin., 2003, Nr. 52 - 2316)
3. Lietuvos higienos norma HN 75:2010 „Įstaiga, vykdanči ikimokyklinio ir (ar)priešmokyklinio ugdymo programą. Bendrieji sveikatos saugos reikalavimai“. Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2010 m. balandžio 22 d. įsakymas Nr. V-313.
4. Lietuvos švietimo koncepcija. Leidybos centras, 1992 m.
5. Vaikų teisių konvencija. - Lietuvos nacionalinis UNICEF komitetas, 2000 m.
6. L. Ušėkienė „XX a. pedagogikos kryptys ir švietimo sistemos“. VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2003 m.
7. O. Monkevičienė „ Užsienio valstybių ikimokyklinio ugdymo programų modeliai“ Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. II dalis. 1995 m.
8. O. Monkevičienė „ Naujojo ugdymo turinio bei kūrybinio jo įgyvendinimo būdų psichologinės-pedagoginės ištakos“. Vėrinėlis. Knyga auklėtojais. I dalis. 1995 m.
9. O. Monkevičienė „Reformuojamo ikimokyklinio ugdymo turinio sudarymas ir diegimas“. 1999 m.
10. V. Gražienė „ Kai kurie ikimokyklinio ugdymo praeities ir dabarties santykio aspektai“ 1999 m.
11. G. Šeibokienė „ Ikimokyklinis ugdymas: kur esame ir kur link eisime“. 1999 m.
12. V. Leščiukaitienė „Tėvų, pedagogų ir specialistų bendradarbiavimas rengiant individualiąsias programas“. 1998 m.
13. Druskininkų lopšelio – darželio „Bitutė“ ikimokyklinio ugdymo programa. 2007 m.
14. O. Monkevičienė „Ankstyvojo ugdymo vadovas“. 2001 m.
15. Vaikų darželio programa "Vėrinėlis". 1993 m.
16. O. Monkevičienė, L. Palačionienė „ Ikimokyklinio ir priešmokyklinio amžiaus vaikų socialinių įgūdžių ugdymo ir žalingų įpročių prevencijos programa. 2003 m.
17. A. Piliuvienė, N. Dailidienė, D. Jakučiūnienė ir kt. „ Ikimokyklinio amžiaus vaikų saugios gyvenamosios įgūdžių ugdymo programa“. 1997 m.
18. O. Verseckienė, F. Marcinkas ir kt. „Po tėviškės dangum“. Etninio ugdymo gairės. 1995 m.
19. www.smm.lt;
20. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija „Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas“ 2014 m.
21. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija „Ikimokyklinio ugdymo metodinės rekomendacijos“. 2015 m.